

I

Turid slukker for radioen. Hun nyder stilheden og lægger en hånd på dugen, hvor morgensolen har tegnet en rude gennem vinduet. Det varmer. Hun holder af at mærke den slags. Robert har lagt aviserne på bordet. Hun trækker Aftenposten hen til sig. Begynder at bladre. Nyhedssektionen, rejsereportager, artikler om kommende tv-serier.

Blikket standser ved en artikel om, hvad man kan finde på auktioner. Først ser hun på billedet, så læser hun lidt af teksten. *Man kan stadig finde skatte i norske auktionshuse. Det unikke armbånd på billedet er takseret til over hundrede tusinde kroner.* Så ser hun igen på billedet. Hun retter ryggen, tager brillerne af og pudser dem med ærmet, tager dem på igen. *Auktionarius Guri Holter lægger ikke skjul på, at de er stolte over at kunne udbyde denne attraktion. Smykket ventes at gå over vurderingsprisen. "Vi har allerede fået seriøse bud," siger Holter.*

Det er jo vanvittigt, tænker Turid. Prisen er én ting. Men at udbyde det til salg?

Det er otteogfyrre år siden, hun så armbåndet sidst. Dengang havde hun det selv om håndleddet.

Turid rejser sig fra køkkenstolen. Hun ser på uret, som hænger på væggen over komfuret. Klokken er blevet ti formiddag. Hun vender sig om mod vinduet og kigger ud. Hun kan se ryggen af Robert derude, bøjet over blomsterbedet foran guldregnen ved hegnet. Hun er ophidset, men har ikke lyst til at fortælle det her til Robert, ikke endnu. Hun går op ad trappen og ind på sit gamle hjemmekontor. Hun går hen til arkivskabet, som

står klemmt ind mod væggen ved siden af skrivebordet. Robert beklager sig altid over, at hun aldrig smider noget væk. Tænk engang, siger Turid til sig selv, hvis det skulle vise sig at være nyttigt at have den slags særheder. Det tager hende kun et par sekunder at finde det dokument, hun leder efter.

Hun kaster et kritisk blik på sig selv i spejlet. Sådan kan hun ikke gå ud.

En halv time senere møder hun Robert i døren. Hun havde håbet at slippe. Som regel benytter han verandadøren, når han arbejder i haven. Men netop i dag har han af en eller anden grund valgt at gå hele vejen rundt om huset for at komme ind. Hans arbejdshandsker er fulde af jord, og han gnider sig over kinden med underarmen. "Skal du ud?"

"Bare en lille tur i byen," siger hun.

"Har du igen fået en sms med tilbudsannoncer?"

Hun nikker smilende. "Julegaver, Robert. Der er uldundertøj på tilbud."

Han ryster opgivende på hovedet og går ind.

Turid går hen imod T-banens stoppested. Irriteret på sig selv, fordi hun vælger at lyve for Robert i den slags situationer. Men han ville ikke have ladet sig nøje med en kort forklaring. Han ville være begyndt at stille spørgsmål. Hun har ingen svar og vil derfor ikke høre spørgsmålene.

Da hun ser et par kendte ansigter i mængden, som venter på perronen, kan hun mærke, at hun stadig helst vil være alene. Hun går over skinnerne og videre ud til den enlige taxi på holdepladsen. Åbner bagdøren og sætter sig ind. Chaufføren folder den avis, som han har siddet og læst i, sammen og ser spørgende på hende i spejlet. "Jeg skal til Tollboden," siger hun og tager mobilen, hvor hun har noteret adressen, op af tasken. "Den ligger faktisk i Tollbugaten."

Guri Holter viser sig at være en kvinde på mellem fyrrer og halvtreds. Hun har en ulden, grå kjole på, som er lidt for stramtsiddende i betragtning af de mange kilo, hun har omkring maven. Om halsen har hun et rosafarvet sjal af kunstsilke. Det er valgt bevidst for at give farve, tænker Turid og synes, at valget er dår-

ligt. Rosa er for påtrængende. Sjalet ligger der som et skrig om camouflering af dobbelthager og rynket halshud. Hun har en strithårsfrisure med pandehår. Det er sikkert moderne, tænker Turid. Guri Holter ser i høj grad moderne ud. Ringene på fingrene er prydet med store, uformelige sten. Kunsthåndværk. Så opdager hun, at Guri Holter har lange, rundfilede negle, lakeret i samme rosafarvede nuance som sjalet. Guri Holter er altså en pertentlig person med sans for detaljer, tænker Turid.

Der er højt til loftet, og den store hall i Tollboden får alle lyde til at give ekko: Døren der smækkes, hælene der klapper mod gulvet, som om Turid var en nyskoet hest på vej over brosten. Et tryklufsbør larmer uden for vinduet, der står på klem. Som om de tænker det samme, lukker Guri Holter vinduet, mens hun med ryggen til spørger, hvad hun kan hjælpe Turid med.

Turid forklarer, at det drejer sig om det armbånd, der er et foto af i Aftenposten.

Guri Holter siger, at Turid trygt kan lægge et bud ind via telefon eller internet.

Turid ryster på hovedet. "Armbåndet er stjålet. Det er tyvegods. I kan ikke sælge effekter, som tilhører andre."

Nu har Guri ikke mere at sige. Hun ser alvorlig og spørgende på hende.

Turid åbner sin taske og rækker hende papirerne.

Guri Holter vil ikke tage imod dem. Hun ser fra papirerne op på Turid. "Jeg forstår ikke ... Hvad er det, du antyder?"

"Det her er anmeldelsen. Jeg anmeldte smykket stjålet i slutningen af tresserne. Jeg havde ikke det store håb om at få det igen, men jeg indgav faktisk anmeldelsen med tanke på, at der kunne opstå en situation som denne her." Turid ryster med papirerne som opfordring til den anden om at tage dem. "Der er en detaljeret beskrivelse af smykket her fra dengang. Også af indgraveringerne."

Guri Holter ser på papirerne igen, men stadig uden at tage dem. Hun ser op. Tænker sig om. "Jeg ved ikke meget om den slags," siger hun. "Men hvis du vil have, at vi skal trække dette objekt tilbage fra auktionen, skulle du måske kontakte politiet." Hun tænker sig mere om. "Eller en advokat."

Turid ser træt på hende. Overvejer, om hun skal sige det, om hun skal gøre Guri Holter forlegen ved at fortælle, at hun selv er advokat. Ganske vist pensioneret, men alligevel. Turid vælger at tie. Forsøger i stedet at tænke over, hvad der i virkeligheden er det smarteste at gøre, ud over det, hun har gjort indtil nu. At fortælle om det. Næste skridt: Kræve armbåndet udleveret. Ikke her og nu. Det er for dramatisk. Lad Guri Holter få lov til at lave lidt sagsbehandling først.

“Ja,” siger Guri Holter. “Måske vil en advokat være det bedste. Jeg ved egentlig ikke, hvad politiet kan gøre i sådan en sag. Jeg har faktisk aldrig været i sådan en situation tidligere. Og du påstår altså, at smykket er dit? Har du købt det?”

Turid ryster på hovedet. “Det er et arvestykke. En af de yderst få ting jeg har efter min mor.”

Turid har ikke meget mere at tilføje. Hun ved bare, at hun vil til bunds i det her. Og hun vil have salget stoppet. De to kvinder bliver stående længe og ser på hinanden, og det bliver Guri Holter, som til sidst bryder tavsheden og tager ordet: “Jeg tror, det bedste, du kan gøre, er at kontakte en advokat. Jeg skal tage sagen op med ledelsen her, og så kontakter vi dig en af de nærmeste dage.”

Turid betragter kvinden og får samme fornemmelse, som hun plejer at få, når hun er hos sin praktiserende læge for at fortælle om sine svimmelhedsanfald. Lægen tror ikke på hende. Lægen taler hende efter munden. Guri Holter vil have hende ud af lokalet, ud af ekspeditionen, ud af denne grimme bygning. Turid rækker papirerne frem igen.

Guri Holter rækker afværgende hænderne op. “Jeg ved ikke ...”
“Tag dem. Hvis du vil have mit navn og adressen.”

Guri Holter tager imod papirerne, og Turid vender sig om uden et ord. Hun tænker på sin mor og på al den uretfærdighed, som aldrig er blevet gjort op. Hun ved, mens hun går ned ad trappen, trin for trin, at hun har besluttet sig. Udenfor standser hun og misser op mod det skarpe lys. Så går hun hen mod Østbanehallen, går ind og finder et ledigt bord. Slår op i sin kontaktliste på mobiltelefonen. Hun kender kun én person, som kan få ting til at ske i en sag som denne. Hun ringer

til Vidar Føyn, og da han svarer, kan hun høre, at han kører bil.

Han råber, og hans stemme lyder næsten for begejstret. Turid kommer i tanker om, at det er fredag, så Vidar er formodentlig på vej op til hytten på Tjøme.

“Smykke? Kan du ikke fortælle det der til en af drengene i forværelset, Turid?”

Men Turid er bestemt. Hun siger, at hun vil have Vidar til at gøre det selv. “Det drejer sig om min mor.”

Vidar gnægger. “Hvilken en af dine mødre, Turid?”

“Min biologiske mor, Vidar. Hende der blev dræbt.”

I

Forhjulet kører ned i en sporvognsskinne. Hun prøver at undgå det ved at dreje på styret, men det er for sent. Hun kommer til at vælte. Forhjulet følger skinnen, cyklen tipper over, og hun springer af, løber et par skridt for ikke at miste balancen, glider og er lige ved at falde på enden, men formår lige akkurat at holde sig på benene, mens cyklen skramlende rammer brostenene. Det her må se latterligt ud, tænker hun. Stilheden bag hende fortæller, at alle følger med, alle de passagerer, der venter ved stoppestedet. Ester bliver stående og børster sit tøj uden at se op, uden at se på dem.

Så er der en hånd, der løfter cyklen. Et grønt ærme. Uniform. En soldat. Geværløbet peger hen over hans skulder og direkte imod hende. Esters blik drages imod det runde hul i geværløbet. Han siger noget, men hun opfatter intet af det. Endelig retter han ryggen. Geværløbet peger opad. Hun tager imod cyklen og siger tak, først på norsk, så på tysk og til sidst på engelsk. Det sidste er vist morsomt. Han siger på tysk: "Kan De ikke se, at jeg er tysk?" Han ler. Det er en pudsigt latter. Den brede mund hoster korte pibelyde ud, nærmest som et knirkende hjul. Han ser flink ud. Uskyldig, tænker hun. Lidt dum. Han skulle bare vide, hvem han spilder sit galanteri på.

Hun sætter venstre fod på pedalen, sparker fra, sætter sig op på cyklen og triller ned mod Slotsparken uden at se sig tilbage. Hun nærmer sig krydset ved Parkveien, bremser, for det tilfælde at der skulle komme biler. Der er ingen i syne. Svinger til venstre. Sætter farten op, runder parken, må bremse op for en

mand, der løber over gaden, inden hun med vind i håret kører videre ind ad Sven Bruns gate. Bremses ned ad bakken, sagtner farten endnu mere for at klare svinget til højre ad Pilestredet. Der kommer et hul i skydækket, og hun får sol i ansigtet. Lav sol, oktobersol. Hun kigger hurtigt ned på nederdelen. En plet. Hun bøjer sømmen op for at skjule den. Benene blottes til over knæene, og hun hører et flertonet pift. Drejer hovedet. Får øje på to tyske soldater, som står på hjørnet og hujer. Hun er lige ved at miste balancen igen, men undgår det og trækker nederdelen ned igen. Mere pift. Hun svinger ind i gården. Bremses. Står af cyklen. Stiller den op ad muren. Bliver stående og trækker vejret gennem munden, mens hun lytter. Hun tæller indvendig. Ser samtidig på gården med bunker af vådt løv og indsnuser lugten af brændte koks. En skade hopper fra låg til låg på skraldespandene, flakser med vingerne og forsvinder. Ester holder vejret for at kunne høre alle lyde. Men der foregår ingenting i porten, ingen skridt. Heller ikke i gården. Hun ser sig hastigt om og går hen til den nærmeste skraldespand og murstenen, som ligger op ad muren bag den. Hun holder vejret for at slippe for den rådne stank fra skraldespanden. Så sparker hun hurtigt skoen af, tager papirerne ud af den og skjuler dem under murstenen, tager skoen på igen og kan ikke komme hurtigt nok ud af gården.

Det er blevet tungere at træde i pedalerne. Hun burde have sat kursen mod Kirkeristen med det samme. Hun havde hele dagen til at aflevere de papirer. Det var den praktiske Ester, som tænkte på, at de papirer skulle afleveres, og at gården i Pilestredet lå på vejen. Så hun lige kunne smutte der forbi først. Men nu væltede angsten ind over hende. Angsten for ikke at have tid nok. Der er ikke mange mennesker på gaderne. Det er tidligt. Men måske ikke tidligt nok. Ester ser ure allevegne. Over urmagerbutikker, i kirketårne. Freia-uret. Prøver at tænke på noget andet. Cykler op ad Apotekergata og drejer ned mod Stortorget, og lidt efter kører hun med høj fart mod Domkirken. Øjnene tiltrækkes af uret i tårnet. Hun springer af cyklen på hjørnet ved Glasmagasinet. Ser sig hastigt om til begge sider, løber over gaden med cyklen ved siden af sig. Standser som ramt af lynet,

da hun ser en mand i uniform uden for butikken, står stille et enkelt sekund, inden bevægelsen fortsætter fremad. Hun trækker cyklen forbi butiksvinduerne. Langsomt for ikke at vække opmærksomhed. Trykker håndbremsen ind, mens det går ned ad bakke. En af de uniformerede er ved at klistre en plakat på udstillingsvinduet. Han stryger med hånden ned over plakaten og ser ud til at være tilfreds med resultatet. Træder til side.

Judisches Geschäft.

Ester kniber øjnene sammen og læser plakaten en gang til. Og endnu en. Så høres der pludselig høje råb fra butikken. En mand i civilt tøj – det er hendes far – bliver slæbt ud gennem døren. En mand i sort uniform hiver ham med sig. Ester står stille og ser på. De råber på norsk. De beder ham om at forholde sig i ro, selv om han ikke bevæger sig. Han ser bare helt fortabt ud. Jakken står åben, han er barhovedet, har hatten i hånden. Snubler, idet politimanden slipper ham. Han falder først ned på knæ. Rejser sig så op og forsøger at børste snavset af knæene. Den anden politimand griber igen fat i ham og skubber ham ind i rummet bag i politibilen, som står ved fortovs-kanten. Bagdøren smækkes hårdt i. Det er, som om han bliver slugt af et jerngab.

Ester ser lidt af farens ansigt i gittervinduet. Hårgrænsen, lokken som falder ned over panden og det øverste af brillerne. I samme øjeblik får han øje på hende. De udveksler et blik. Hans hånd finder gitteret i bagdørens rude. Hun lukker øjnene og fortryder, at hun har set det. Hun ville gerne have skånet ham for ydmygelsen.

Derfor hører hun ikke straks, at politimanden råber. Den sortklædte mand peger. Hun forstår det ikke. Tager den ene af hænderne, der holder om cykelstyret, væk og peger på sig selv. Mig?

“Ja, dig!”

Ester står som lammet. Hun magter ikke andet end at blive stående ubevægelig og se på manden, som fægter med armene. Men pludselig forstår hun.

“Flyt dig!”

Politibilen skal bakke, og hun står i vejen.

Med bøjet hoved trækker hun cyklen med sig op på forto-

vet. Skærmene rasler. Bilen kører mod Østbanen. Den drejer omkring et hjørne og forsvinder. Hun kaster et blik over skulderen. En lille gruppe politifolk står stadig uden for butikken. En af dem gænger nysgerrige væk. En anden forsegler indgangsdøren med kæde og hængelås. Den tredje maler med hvidt på døren: *Lukket (Jøde)*.

Ester trækker cyklen hen ad Torggata. Stopper op. Hun aner ikke, hvor hun er på vej hen. En person bag hende er lige ved at kolliderer med hendes cykel og bander, inden han passerer. Ester ser sig omkring. Verden er som før. Mennesker strømmer frem og tilbage på fortovene. En kvinde fejer uden for indgangen til Christiania Dampkøkken. Frisøren stiller skiltet ud foran sin indgangsdør. Sådan er det at dø, tænker hun. Man forsvinder, men verden er ligeglad. Man dør, mens andre spiser en kringle. Hun fortsætter til fods med hænderne på cykelstyret, og det eneste, hun føler, er at hun fryser. Læner cyklen mod hoften og slipper styret. Hænderne ryster. Hun er standset foran kiosken med en reklame på taget for Tenor halspastiller. En kvinde med indkøbsnet kommer ud fra passagen under Folketeateret. Ester registrerer den travle skikkelse i øjenkrogen. Synet er velkendt. Den vuggende gang, den fremstrakte arm, som nærmest justerer balancen, mens hun går, og den løjerlige hat. Det er Ada, som bor på den anden side af gangen derhjemme.

Ada griber hende i armen og siger, at Ester ikke må gå hjem. Ester svarer automatisk. Hun ved det. Hun var der, da de kom tidligere i dag. Ada ser sig rundt for at sikre sig, at ingen lytter. "Er der et sted, hvor du kan være?" hvisker hun. "Så du kan holde dig væk fra politiet?"

Ester prøver at tænke, nikker. "Det tror jeg."

Ada lægger armene om hende. Kroppen er stor og blød. Omfavnelsen gør, at Ester ikke kan forhindre cyklen i at vælte ned på jorden. Hun bøjer sig og rejser den op, nikker igen og forsikrer: "Jeg ved godt, hvor jeg kan gå hen."

II

Det larmer, når hun træder i pedalerne. Bakken op ad Uelands gate bliver stejlere, men Ester bliver siddende på sædet og tramper hårdt med fødderne. Hun nærmer sig forlægningen med lastbilerne og de tyske soldater. Kigger ned på forhjulet og skærmen, som er blevet skæv. Pedalen skraber mod en bule på kædekassen, hver gang hun træder ned. Hun har ikke bemærket det før nu. Det må være sket på Youngstorget, da Ada omfavnede hende, og cyklen væltede. Hun er varm. Bakken bliver endnu stejlere. Det går langsommere og langsommere. Men hun vil ikke stå af cyklen, vil ikke standse foran soldaterne.

Endelig er hun oppe, nu går det lettere. Hun fortsætter forbi Ilatrappen. Træerne på St. Hanshaugen har røde kroner. Hun drejer ind til venstre. Endnu en stigning. Men derpå går det igen nedad. Hun kører ind i gården.

Hun går op ad trappen og banker på døren til en lejlighed på første sal. Tre korte, en lille pause, ét kort og tre bank med længere mellemrum.

Der er helt stille indenfor.

Endelig høres lyden af låsen, der drejes rundt, døren bliver åbnet, og der står Åse med sin lille datter på armen. "Det er Ester," siger Åse over skulderen og holder døren åben.

En anden dag ville Ester have talt babysprog, knebet lille Turid let i kinden og dikket hende. Men ikke i dag. Ester går ind og tager skoene af.

"Ester?" Hun kan ikke møde venindens bekymrede blik med det samme. I stedet går hun ud i køkkenet. Her står Gerhard. Det ser ud, som om han er på vej ud, han er klædt i plusfours og uldsweater.

Gerhard tager en bunke aviser ud af et skab, og det er tydeligt, at de lige har været proppet ind i det. "Du forskrækkede os," siger han og henter en lille kuffert, sætter den på bordet og lægger aviserne ned i den.

Ester tager et eksemplar op. Læser, men opfatter intet af teksten. Opdager bare, at avisen ser anderledes ud. Der er ingen titel på titelbladet.

“Hvor er avisnavnet?”

“De har besluttet at fjerne det.”

“Hvorfor det?”

“På grund af den nye bestemmelse. Dødsstraf.”

“De tror altså, at jeg risikerer mindre dødsstraf, når jeg leverer aviserne uden navn på?”

Gerhard trækker på skuldrene. “Hvis du bliver taget, har du et argument. Du anede ikke, at det var aviser, du gik rundt med.”

Ester dumper ned på en køkkenstol. Ser ned i gulvet. Kan stadig mærke Åses blik på sig.

“Hvad er der, Ester?”

Hun tager en dyb indånding. “De har taget min far.”

Nu var det sagt. Katastrofen udleveret.

Der bliver helt stille i køkkenet.

“Tyskerne?” Det er Gerhard, der bryder stilheden.

“Hirden og politiet. De arresterer jøder. De kom hjem til os tidligt i dag for at hente far, men han var der ikke. Han har sovet i butikken, siden hærværket begyndte. Jeg skyndte mig ned for at fortælle det. Men nåede det ikke. Måtte stå og se på, at han blev arresteret. De har lukket butikken. Og låst den med en kæde.

Ingen siger noget. Ester kan mærke, at hun bliver irriteret over stilheden, medfølelsen og hjælpeløsheden.

“De smider os ud af lejligheden. Mor er rejst ud til farmor, og jeg kan ikke bo i mit eget hjem.”

De to andre ser uforstående på hende.

“Det er sandt. Vi er blevet smidt ud. Nu er der blevet ligesom i Tyskland her i Norge.”

Åse rækker barnet til Gerhard. Hun sætter sig på hug og lægger sine hænder på Esters knæ.

“Du kan bo her.”

Ester ryster på hovedet.

Åse insisterer. “Du kan bo her. Ingen kender dig, ingen her ved, at du bærer jødepas.”

Ester ryster på hovedet. “Så kommer de bare herhen, og så bliver I taget.” Selv om både hun og Åse ved, at det er sandt, føles det brutalt at være så afvisende. Hun tilføjer: “At bo ved siden

af en lejr fuld af tyskere ville desuden være et dagligt mareridt.”

“Du kan i det mindste blive her, indtil du får tænkt dig om.”
Åse rejser sig op og tager igen den lille pige på armen.

Gerhard lukker kufferten med London-nyt. Han bliver stående med hænderne på låget som i dybe tanker. Til sidst siger han: “Det er helt fint, hvis du bliver her hos Åse i et par dage, jeg skal af sted.”

Blive her et par dage, tænker Ester, og hvad så med dagene derefter? Hvad med resten af livet?

“Men måske du skulle stille avisturen i morgen i bero?”

Ester ryster på hovedet.

Åse bryder ind. “Jeg kan gå ud med kufferten i morgen i stedet for hende.” Hun vender sig om mod Ester. “Så kan du passe Turid, mens jeg tager turen.”

“Nej, Åse. Min kontakt kender dig ikke.”

“Ester har ret,” siger Gerhard. “Hendes kontakt vil tro, at det er en provokation, hvis du eller en anden dukker op. Det giver ingen mening.”

Åse nikker. Hun er med. “Men du bliver her i det mindste til i morgen?”

Ester nikker. “Det gør jeg.”

Åse siger, at hun lige vil skifte barnet.

Ester spørger, om hun må gøre det. “Jeg vil gerne have noget andet at tænke på.”

Hun bærer den lille med sig ind på børnekammeret. Lægger forsigtigt Turid ned på puslebordet. Det lille ansigt smiler. Fødderne sparker hjælpeløst i luften, mens utroligt små fingre klammer sig til Esters pegefinger. Den lille er kilden og skærer en babys pudsige grimasser, som ender i et frydefuldt hvin.

Bleen er tung og våd. Ester tager den af og finder en ny på hylden under bordet. Drysser talkum på numsen og pakker den ind igen. Hører Åse og Gerhard hviske udenfor.

Ester griber den lille i hænderne, og barnet smiler tandløst til hende.

Ester lytter uden at ville det. Stemmerne udenfor er blevet skarpere.

De skændes, tænker hun og går ud fra, at det drejer sig om

hende, og pludselig fortryder hun, at hun er kommet, fortryder at hun har tvunget sine problemer ned over disse to, som egentlig har nok i deres eget.

Der bliver helt stille igen.

Derefter forsøger Åse at tale med normal stemme. Teatralisk, tænker Ester, som kender de fleste nuancer i venindens toneleje.

Åse spørger, om Gerhard ved, hvornår han kommer tilbage, og Gerhard svarer med unaturlig stemme, at det ved du jo godt, du ikke må spørge mig om. Derefter bliver døren smækket hårdt i, og straks efter høres Gerhards trin ned ad trappen.

Ester er færdig, men er usikker på, om hun skal gå ud af kammeret med det samme. Der er noget meget privat over stilheden udenfor. Da hun endelig åbner døren, løber vandet ude i køkkenet, og Åse står med ryggen til. Ester tænker, at hun har grædt og nu står og vasker sit ansigt.

Ester lader veninden være i fred. Går ind i stuen, lægger Turid ned på gulvtæppet og tager ranglen, som ligger ved siden af. Så ringler hun med den over det søde ansigt. Bliver opmærksom på en bevægelse i døren. Dér står Åse og ser på dem med fortrukket ansigt og tankerne langt borte.

Ester spørger, om Åse får lov at gå i fred på gaden for tyskerne, om hun i det hele taget får lov at gå i fred.

“Hvorfor spørger du om det?”

“Fordi du er den kønneste, jeg kender. Jeg tror, at tyskerne okkuperede landet alene for at få fat i dig.”

De udveksler blikke. Åse fremtvinger et sørgmodigt smil, inden hun går helt ind i stuen til dem.

III

Da Ester endelig hører nogen rumstere i køkkenet, trækker hun i snoren og slipper. Fjederen ruller mørkelægningsgardinet op med et smæld. Men der bliver ikke lysere i rummet. Det er stadig gråt udenfor, hverken nat eller dag. En oktobermorgen. Hun svinger benene ud på gulvet. Bliver siddende lidt og stir-

rer tomt ud i luften, inden hun rejser sig, samler sit tøj op fra lænestolen og går ud i køkkenet.

Åse sidder ved spisebordet og ammer Turid.

“Har du sovet godt?”

“Nej, desværre, jeg har ikke lukket et øje hele natten.” Ester går hen til køkkenvasken og fylder et glas med vand fra hanen. Hun sætter glasset fra sig og ser ind i væggen. Vil ikke fortælle, hvad der er det værste at tænke på: at hun standsede på vejen, og at hun muligvis kunne være nået hen til Kirkeristen tidligere, at alting havde været anderledes, hvis hun ikke altid gjorde alting forkert. Men så mærker hun Åses øjne på sig. “Hvad er der?”

“Du er jo helt væk, hører du ikke, hvad jeg siger?”

“Hører hvad?”

“Jeg sagde, at jeg har varmet erstatningskaffen.”

Ester smiler, men siger nej tak. “Du ved godt, at jeg aldrig har brudt mig særligt meget om kaffe, ikke engang den rigtige.”

Hun ser sin fars blik gennem gitterruden i jerndøren for sig, det syn som har hjemsogt hende hele natten.

Åse rækker hende en kande. Det er varmt vand. Ester tager det med tilbage på værelset til vaskefadet i hjørnet. Ser sig i det smalle spejl, der står på kommoden, støttet op ad væggen. Hun varmer hænderne i det lune vand, sprøjter lidt af det i ansigtet og ville ønske, hun havde sin tandbørste med. Falder i staver endnu en gang, men løsriver sig til sidst fra sine tanker. Tager uldstrømper, nederdel, bluse og trøje på.

Da de senere sidder på hver sin side af bordet i køkkenet, siger hun, at det nu heller ikke var helt spild af tid at ligge og tænke.

Åse ser deltagende på hende. “Hvad tror du, de gør?”

Ester prøver at se uforstående ud. Kan mærke, at hun helst ikke vil tale om det.

“Med din far.”

Ester har ikke lyst til at spekulere. Måske vil det blive kogt ned til en anklage knyttet til driften af urmagerbutikken, tænkte hun i nat, måske vil de bare plage ham med spørgsmål i nogle timer, inden de slipper ham ud igen. Det er den slags tanker, hun har tænkt, men uden rigtig at tro på dem, fordi plakaten i vinduet sendte en anden slags signal.

At blive smidt ud af sit hjem, få lukket sin butik. Det, der skete i går, er endnu en stramning af skruestikken. Ester kan ikke få sig selv overbevist om, at det bliver den sidste.

Åse giver hendes hånd et klem.

De ser på hinanden.

Ester siger, at der for hende kun findes én løsning. "Jeg må se at komme til Sverige. Så hurtigt som muligt."

Åse lægger Turid over skulderen for at få hende til at bøvs. Hun klapper forsigtigt på den lille ryg. Der kommer ingen bøvs. Hun rejser sig op og svinger rundt med barnet, som ryster på hovedet og ikke er med på sin mors plan.

"Er du sikker?"

Ester har aldrig været mere sikker. "De siger, at vi ikke ejer vores ting. Min far bliver kørt væk i en politibil, og de lukker butikken med en jernkæde. Det er kun et spørgsmål om tid, før de også henter mig."

Åse tier.

De ser igen på hinanden, og Ester ved ikke, hvad hun skal sige for at lette stemningen.

"Men hvordan kommer du da til Sverige?"

"Dem jeg talte om på Carl Berner. Men jeg har brug for penge. Tøj. Jeg må hjem og pakke. Og far har ikke brug for sine penge nu."

"Men hvad nu hvis ..."

Ester afbryder hende. "Jeg er nødt til det!"

Hun kan selv høre, hvor hård og irriteret hendes stemme lyder. Men nu orker hun ikke at tale mere, og hun rejser sig op, går ud i entreen. Tager sine sko. Stikker i dem. Går ud på trappen. Der er ledigt på toilettet. Hun går derind, sætter krogen på døren og bliver stående. Visse ting kan fortælles, men ikke alt. Hver gang Ester overfalder af fortvivlelse, ligesom nu, bliver hun stående og venter på, at det skal gå over. Det er, som om væggene i det lille rum bevæger sig. Hun sætter sig på toiletsædet. Det, der skete i går, er et led i en længere kæde, som begyndte for længe siden. Det, hun må gøre i dag, er at reagere, mens hun stadig har muligheden. Hun må trodse dem. Hun må hjem og pakke, forberede sig til rejsen.

Ester ser på klokken. Opdager, at hun har fået travlt.

Hun går ud fra toilettet, ind i lejligheden igen og ud i køkkenet. Hun vasker hænderne i vasken, inden hun tager kufferten med aviser.

“Er du sikker på, at du skal gøre det der i dag, Ester?”

Åse har lagt barnet fra sig.

“Det er jeg nødt til. Der er nogen, der venter på mig.” Ester giver sin veninde et knus. Det bliver til en lang omfavnelser.

Åse svælger. “Ses vi, inden du rejser?”

De står lidt og ser på hinanden, og Ester kan mærke, at hun må svare ærligt. “Det ved jeg ikke.”

Ingen af dem siger mere. Åses øjne er blanke og fugtige.

Ester tager kufferten. “På en måde er det også dejligt at vide, at det her er sidste gang. Men nu må jeg gå.”

Og så er hun ude ad døren.